

Üç Günaha Teşvik

Dersin Planı

- I. Kısa Bir Tekrar
- II. Üç Günaha Teşvik
- III. Özet

I. Kısa Bir Tekrar

A. Soru: İsa tekrar gelse neden ölüme mahkum edilirdi?

- Dostoyevski "Büyük Engizisyoncu"da açıkça bu soruyu ortaya atar.
- O, "Montrealli İsa"da da sorulur.
- Biz film ile öykünün aynı yanıtı verdiğini öne sürüyoruz.

B. Büyük Engizisyoncu İsa'yı Neden Tutuklar?

- Büyük Engizisyoncu'nun İsa'yı neden tutukladığını anlamak için rahibin oyunu neden durdurduğunu anlamalıyız.
- Filmle öykünün birbirine bu şekilde ışık tutması, soruyu aynı şekilde yanıtladıklarını ima eder. İki durumda da İsa kafa karıştırıcı bir mesaj getirir. Mesajın kafa karıştırıcı olmasının nedeni insanların gerçekte nasıl olduğudur.

C. Yanıtın Kalbinde Bir İnsan Doğası Kavramı Yatar.

- İnsanlar büyüme yeteneği olmayan azgın çocuklardır. İsa'nın getirdiği basit mesajı kavrama yetenekleri yoktur çünkü onun yerine başka şeyleri önemserler.
- İnsanların neyi önemseydiğini görmek için Şeytan'ın çölde İsa'ya ne tavsiye verdiğini ve Montreal şeytanlarının Daniel Coulombe'a ne tavsiye verdiğini görmeliyiz.

D. İnsan Doğası ve Üç Günaha Teşvik

- "Büyük Engizisyoncu"daki insanların gerçekte nasıl olduğuna ilişkin uyarı, üç günaha teşviğin bir yorumu olarak sunulur.
- Üç günaha teşvik İsa'nın insanların kendisini takip etmelerini sağlamak için yapabileceği üç şeydir. "Montrealli İsa"da günaha teşvikler Daniel'e de sunulur.

II. Üç Günaha Teşvik

A. Birinci Günaha Teşvik: Ekmek Sorunu

- Şeytan İsa'yı taşları ekmeğe çevirmeye teşvik eder: "Oysa şu kızgın çöldeki taşları görüyor musun? Onları ekme yap, insanlar koyun sürüsü gibi gelirler peşinden."^[1]

1. İsa kötülüğe teşviği reddeder, cennet ekmeğini sunmak ister.
2. Dünyevi ekmeğin bütün insanların önemseme yeteneği olan bir şeydir. İnsanların gerçekte taptığı şey ekmeğindir:

"Göksel ekmeğin vaat ettin onlara, ama gene söylüyorum, Senin bu ekmeğin güçsüz, sonsuza dek lanetlenmiş, nankör kişiöğlunun gözünde dünya ekmeğinin yerini tutabilir mi hiç? Hem göksel ekmeğin için binlerce, on binlerce insan Senin peşinden gelse bile, göksel ekmeğin uğruna dünyasal ekmeğinden vazgeçebilecek kadar güçlü olmayan milyonlarca, milyarlarca zavallı ne olacak? Yoksa yalnızca on binlerce büyük, güçlü insan mı değerlidir Senin için? Geri kalan milyonlarca güçsüz, ama Seni seven insan, büyüklerin, güçlülerin gereği mi olacaktır?"^[2]

- "Montrealli İsa'nın neresinde Daniel'e bu "insan doğasının temel sırrı"nın söylendiğini duyarız: insanların sadece adi arzulara yatkın olduğunu, insanların gerçekte taptığı şeyin arzuları tatmin eden şey olduğunu?

1. Bira reklamının prodüktörleri ve senaristleri şöyle der: "Bira içen bir köpeğin IQ'suna sahiptir, daha da düşse sardunya olurdu". "Maria Callas bu çocukları tahrik edemezdi". "Sizin için bir bardak mayalı içki dışında hiçbir şey kutsal değildir.". "Biz biraya taparız".
2. Bir rahip Daniel'e "onlara sadece hoş bir öykü anlat" der.

- Birinci Günaha Teşviğin Mesajı: neredeyse bütün insanlar bira, ekmeğin, cinsel fantaziler ve eğlence ister. Birçok insanın daha fazlasını isteme yeteneği yoktur. Başka türlü olduğunu varsaymak ya saflık (ör.: birinci aktris) ya da gaddarlıktır.
- Sorun: Bu mesaj gerçekten akla yatkın değil! İnsanlar hayattan daha fazlasını istiyor gibi görünüyorlar. İnsanlar hayatın anlamıyla ilgileniyor görünüyorlar.

1. "Büyük Engizisyoncu"da: "Ama kişiöğlunun özgürlüğünü, onun vicdanını kim huzura kavuşturursa o elde edebilir ancak. Ekmeğin Senin için büyük bir fırsattı: Ekmeğini verince Sana taparlardı, çünkü ekmeğin daha güçlü bir şey yoktur. Ama bu arada Senden başka biri de onun vicdanını ele geçirirse...Senin ekmeğini bile fırlatır atar o zaman, vicdanını çekenin peşinden gider. Bu bakımdan haklıydın. Çünkü kişiöğlunun varoluş sırrı, yalnızca yaşamakta değil, yaşamının nedenindedir. Kişiöğlü niçin yaşadığını kesin olarak bilmeyince, dünya nimetine boğulmuş olsa bile, yaşamaktansa bir an önce ölmeyi yeğler."^[3]
2. "Montrealli İsa"da: insanlar ekmeğinden fazlasına aç—kozmetik filmin yapımcıları onu sağlamaya çalışıyor. Üstelik, oyun spiritüel bir boyutu olduğu için popüler.

- Öyleyse, insanlar daha fazlasını ister. Ama ne?

B. İkinci Günaha Teşvik: Vicdan Sorunu

- İnsanlar "uğruna yaşayacak bir şey" istiyor gibi görünebilir. İnsanlar İsa'nın sunduğu dini istiyor gibi görünebilir. Ama insanların dinden ne istediğini görmek zorunludur:

1. "sonsuz huzurunun temeli"
2. "mucize, sır, otorite"

- İsa bunları sağlayabilirdi. İsa kendini tapınağın kokuluğundan atabilirdi. İsa kışkırtıldığında çarşıdan inebilirdi. Bunların yerine, İsa:

1. "olmayacak, bilinmez, belirsiz şeyler aldın ele, insan gücünü aşan yolu tuttun, yani kişiöğlunu sevmiyormuş gibi davrandın, hem de kim yaptı bunu: Onların uğruna ölmek için dünyaya gelen

Sen! Kişioğlunun özgürlüğünü eline alacak yerde, çoğalttın bu özgürlüğü, insanlığın ruhsal dünyasına sonsuza dek sürecek acılar kattın. Kişioğlunun özgür olmasını istemen, onun Sana bağlanarak, Seni içten severek peşinden gelmesini özlemendi. Eski doğal yasalar yerine yeni bir yasa getirdin: Kişioğlu Senin önderliğinde, neyin iyi neyin kötü olduğuna özgür olarak kendisi karar verecekti artık." Levililer 11:1-28 ile Matta 6:25 ve sonrasını karşılaştırın.

2. "Kişioğlunu mucizenin gücüyle değil de, içten gelen özgür bir sevgiyle kendine bağlamak istediğin için inmedin. Özgür sevgi tutkusuyla yanıyordu için. Kölelerin, onları ezen büyük güce duydukları kölece hayranlıktan nefret ediyordun." [4]
- "Montreallı İsa"ın neresinde "kişioğlu mucizeyi reddettiği anda Tanrı'yı da reddeder" "mucize olmadan yaşayabilecek gücü yoktur kişioğlunun. Hemen yeni yeni mucizeler bulur kendine. Tanrıtanımaz, dinsiz, baş kaldırana olsa bile, üfürükçülerin, büyücü kadınların önünde diz çöker" ?
1. Galilliler bir sihirbazlık gösterisi istedi—Filistin onlarla doluydu.
 2. İnsanlar dini anlamda zorlanmak istemezler, onlar şekerli bir tutku oyunu isterler.
 3. İnsanlar gerçekte dinden istediği şey aksakları, topalları, Haitili temizlikçi kadınları kiliseye getiren şeydir: kutsal su, bir deva, günah çıkarmada. Kendilerini iyi hissetmelerini sağlayacak bir şey isterler.
- İkinci Günaha Teşviğin Mesajları:
1. İnsanların çoğunun din ihtiyaçlarını tatmin etmek için, onları şaşkırtmalıyız, bir sihirbazlık gösterisi yapmalıyız, kendilerini iyi hissetmelerini sağlamalıyız ve onlara ne yapmaları gerektiğini söylemeliyiz.
 2. Bunu kilise yapmazsa kokain satıcıları yapacaktır.
 3. İnsanlara bu sağlanmazsa, onlar onu gene de arayacaktır—ortaçağ dalaletlerinden "dünyayı kana bulayan" 20. yüzyıl Nazizmine mesihvari politik hareketleri takip edeceklerdir.
 4. İsa bunu 2000 yıl önce de sağlamazdı, 500 yıl önce de sağlamazdı, şimdi Montreal'e gelse de sağlamazdı.
 5. Öyleyse, İsa sağlamazsa, Büyük Engizisyoncu sağlar: "Yapıtına başka bir biçim verdik, mucize, sır, otorite temeline dayandırdık onu."
- Sorun: Tapacak bir şeye sahip olmak yeterli değildir. İnsanlar "evrensel birlik" içinde tapınma ihtiyacı duyarlar. İnsanlar "ortak ve uyumu bir karınca dağı içinde olmak" ihtiyacı duyarlar.
 - Öyleyse, İsa'nın sağlaması gereken bir şey daha vardı.

C. Üçüncü Günaha Teşvik: Birlik Sorunu

- "...insanlar hep birlikte olmaya yönelmişlerdir her zaman..."
- İsa böyle yapmayı reddetti, dünyanın bütün krallıklarını reddetti. İsa "birlikte olmak isteği"ni gidermediği için Büyük Engizisyoncu giderecek. " Tam sekiz yüz yıl önce, Senin nefretle reddettiğin şeyi, yeryüzü krallıklarını göstererek Sana vermek istediği o son mükafatı aldık ondan: Roma'ya, Sezar'ın kılıcına sahip olunca yeryüzünün tek hakimi ilan ettik kendimizi. Yapıtımızı kesin bir sonuca erdiremediyse suç kimin? Ah, hala başındayız işin, ama başladı ya bir kez." [5]
- Daniel avukatın teklifini reddetti. Müritleri etmedi ve filmin sonunda çalışmaya başladılar.

III. Özet

A. Gerçekte Nasılız?

- “Büyük Engizisyoncu"ya ve "Montreali İsa"ya göre, biz beslenmek ve vicdanlarının büyü ve otoriteyle ele geçirilmesi derdinde olan vahşi ve asi çocukları. Dini ve siyasi şarlatanlara avız, din ya da politik birlik adına “tapınakları yıkıp dünyayı kana bulamaya” hazırız.
- Birkaçımız salt mutluluğu yaşamaya, çarmıhı taşımaya yatkın olabiliriz.
- Ama çoğumuz çok zayıf ve çok kötü. İsa'yı seviyor olabiliriz, ama mesajını yaşamaya yatkın değiliz.

B. İnsanlığı Kim Daha Çok Severse Sevsin, İnsanlık Tarihi Kimden Yana?

C. Tarih Büyük Engizisyoncu'dan Yana ise, O Haklıysa, Ne Yapılmalı?

- İnsanların beslenmesi gerekir. İnsanların hayatlarının ahlaksal bir amacının olması gerekir. Bu amaç “mucize, sır ve otorite” ile gelmeli. İnsanlar kendilerinden daha büyük bir şeyin bir parçası olmalı.
- İnsanları, ne yapacakları konusunda kendi adlarına karar vermekte özgür bırakan kurumlar en sonunda kaos, şiddet ve mutsuzluğa yol açarlar.
- Sorun: Büyük Engizisyoncu'nun çözümü insanları lanetlenmeye mi götürür?
- Yanıt: İsa'nın sözüne güvenirse, incili özgürce takip etmek ebedi mutluluğun bir gerekliliği ise, o zaman bir çok insan bunu zaten beceremeyecek.

D. Felsefenin görevlerinden biri Büyük Engizisyoncu'nun yanlışlığını göstermektir.

[1] A.g.e., s.283

[2] A.g.e., s. 283-284.

[3] A.ge., s. 284-285.

[4] A.g.e., s. 286

[5] A.g.e., s. 287.